

ใบความรู้

รายวิชา กฎหมายคอมพิวเตอร์

รหัสวิชา ง31278

ภาคเรียนที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนครุประชาสรรค์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

1. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายคอมพิวเตอร์
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล นิติกรรม สัญญา และหนี้
3. มีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร
4. มีทักษะในการนำหลักเกณฑ์ทางกฎหมายคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำรงชีวิตและในงงานอาชีพ
5. ตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายคอมพิวเตอร์

ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ตามหลักนิติศาสตร์ บุคคล หมายถึง ผู้ทรงสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมาย หมายถึง บุคคลเป็นผู้ที่สามารถจะมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ มีสิทธิทางนิติกรรมได้ การกำหนดให้บุคคลใดเป็นบุคคลตามกฎหมายขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม วัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย ดังนี้

กฎหมายโรมัน กำหนดสถานภาพความเป็นบุคคลโดยสมบูรณ์ขึ้นอยู่กับเสรีภาพ ความเป็นราษฎรโรมันและการมีครอบครัว ความเป็นบุคคลในสมัยโรมันอาจสูญเสียเมื่อบุคคลนั้นเป็นทาส เนื่องจากฐานะของทาสเป็นเพียงสิ่งของหรือเป็นเพียงทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เป็นนาย และนายมีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายต่อทาส เช่น นายอาจจำหน่ายทาสต่อให้บุคคลอื่นได้ เป็นต้น

กฎหมายอังกฤษเดิม ถือว่าพลเมืองทั่วไปเป็นบุคคล และมีสถานภาพเป็นบุคคลตามกฎหมายแต่บางคนอาจไม่มีฐานะเป็นพลเมืองจึงไม่มีลักษณะเป็นบุคคล และไม่มีสิทธิตามกฎหมาย เช่น ทาส เป็นต้น

กฎหมายตราสามดวง กำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลไม่เท่าเทียมกัน โดยแตกต่างกันตามเชื้อชาติตระกูลชาติกำเนิด และสถานะทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น เจ้า ขุนนาง ไพร่ และทาส เป็นต้น

5.ครูใช้เทคนิควิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) อธิบายว่ากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งบุคคลออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1). บุคคลธรรมดา (Natural Persons) หมายถึง มนุษย์หรือคนซึ่งมีชีวิต จิตใจ มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งรวมทั้งเพศชายและเพศหญิง

2). นิติบุคคล หมายถึง บุคคลตามกฎหมายที่กฎหมายสมมติขึ้น และรับรองให้มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา แต่มีบางสิทธิที่นิติบุคคลไม่สามารถมีได้ เช่น สิทธิด้านครอบครัว สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น

6. ครูใช้สื่อ Power Point ประกอบการอธิบายเรื่องบุคคลธรรมดา (Natural Persons) ดังนี้
การเริ่มต้นของบุคคล มีดังนี้

- 1). สภาพบุคคล มีข้อพิจารณา คือ การเริ่มต้นสภาพบุคคล และวันเกิดของบุคคล

1.1 การเริ่มต้นสภาพของบุคคล ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 วรรค 1 ว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดเมื่อตาย” ดังนั้น สภาพของบุคคลธรรมดา จึงมีดังนี้

- มีการคลอด ทางกฎหมายถือว่าสภาพบุคคลย่อมเริ่มเมื่อมีการคลอดที่สำเร็จบริบูรณ์แล้ว หรือเมื่อทารกได้คลอดจากครรภ์มารดาหมดทั้งตัว หากอวัยวะของทารกทุกส่วนยังไม่พ้นจากครรภ์มารดา ไม่ถือว่าเป็นการคลอดตามกฎหมาย

- มีการอยู่รอดเป็นทารก ต้องปรากฏว่าทารกที่คลอดออกมานั้นได้มีการแสดงปฏิกิริยาแห่งชีวิตอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การหายใจ การเต้นของหัวใจ การเต้นของสายสะดือ การเต้นของกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวของร่างกาย เป็นต้น

กฎหมายกำหนดให้สภาพบุคคลเริ่มเมื่อทารกมีชีวิตหลังจากคลอดจากครรภ์แล้ว หากทารกยังอยู่ในครรภ์ เมื่อมารดาเสียชีวิต ทารกมิได้แยกชีวิตออกจากผู้เป็นมารดาจะทำให้ทารกนั้นตายไปด้วย หากทารกคลอดออกมาแล้ว เมื่อมารดาเสียชีวิต ทารกมิได้ถึงแก่ความตายด้วย

ตัวอย่าง 1

นางมีนากำลังตั้งครรภ์ ถูกนายปรีชาขับรถโดยประมาทชนนางมีนา เป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บและแท้งบุตร เช่นนี้ถือว่า นายปรีชามีความผิดตามมาตรา 300 “ผู้ใดกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส (แท้งลูก) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” มิได้มีความผิดตามมาตรา 291 “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท”

สรุปได้ว่าความผิดของนายปรีชาคือ กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส (แท้งลูก) มิได้มีความผิดที่มีการกระทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ตัวอย่าง 2

สามีของนางสีถึงแก่ความตายขณะที่นางสีกำลังตั้งครรภ์ สามีของนางสี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 1 คน คือนายเทา เช่นนี้ บุคคลใดจะได้รับมรดกของสามีนางสี ในเรื่องนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1604 “บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคล....ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย” ดังนั้นบุตรของนางสี จึงไม่มีสิทธิได้รับมรดก เพราะไม่มีสภาพเป็นบุคคลในขณะที่บิดาถึงแก่ความตาย ผู้มีสิทธิได้รับมรดกจึงเป็นนางสี และนายเทา เท่านั้น

สิทธิของทารกในครรภ์มารดา โดยปกติทารกในครรภ์ยังไม่มีสภาพเป็นบุคคล จึงยังไม่มีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดาทั่วไป แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 วรรค 2 ได้บัญญัติรับรองสิทธิในครรภ์มารดาไว้ว่า “ทารกในครรภ์มารดา สามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้ ถ้าหากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก” การมีสิทธินั้นจะมีผลย้อนหลังถึงวันที่ทารกยังอยู่ในครรภ์มารดาด้วย อธิบายได้ว่าทารกในครรภ์แม้ว่าจะยังไม่มีความสมบูรณ์ตามกฎหมายก็ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเช่นเดียวกับผู้ที่มีสภาพบุคคลแล้ว เพียงแต่ในขณะที่ทารกยังมีได้คลอด ทารกจะใช้หรือเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ยังมีได้ต่อเมื่อทารกได้คลอดมา มีสภาพบุคคลแล้วจึงจะกระทำได้ หรือให้การรับรองและคุ้มครองย้อนกลับไปในขณะที่เป็นทารกในครรภ์นั่นเอง

ตัวอย่าง 3

นายบุญโตเป็นสามีของนางหนูเล็ก ต่อมานายบุญโตถึงแก่ความตาย หลังจาก
นายบุญโตตาย 305 วัน นางหนูเล็กจึงคลอดบุตรและมีชีวิตรอดชื่อเด็กชายสมโชค
ดังนั้นถือว่า เด็กชายสมโชคเป็นทารกอยู่ในครรภ์มารดา อยู่ในเวลาที่นายบุญโตบิดา
ถึงแก่ความตาย เด็กชายสมโชคจึงมีสิทธิรับมรดกของนายบุญโตได้

สิทธิในครอบครัว เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1536 บัญญัติไว้ “เด็กเกิด
แต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายใน 310 วันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วย
กฎหมายของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามี แล้วแต่กรณี”

ตัวอย่าง 4

นางพรรณิเป็นภรรยาของนายวิกิจ และได้หย่าร้างกัน ต่อมาอีก 300 วัน นับแต่
วันหย่าร้างนั้น นางพรรณิคลอดบุตรออกมา ดังนั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตร
โดยชอบด้วยกฎหมายของนายวิกิจ

1.2 วันเกิดของบุคคล คือ วันที่คลอดจากครรภ์มารดา เป็นวันที่ทารกเริ่มมีสภาพบุคคลตามกฎหมาย
วันเกิดเป็นข้อกำหนดอายุของบุคคลในทางกฎหมาย เพราะเป็นเงื่อนไขในการกำหนดสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุ
คคลทั้งทางกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบวันเกิดที่แน่นอนของบุคคล โดยปกติบุคคลจะทราบ
วัน เดือน ปีเกิดของตนเอง ยกเว้นบางกรณีที่อาจเป็นไปได้ว่าบางคนไม่ทราบวัน เดือน ปีเกิดของตนเอง ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 16 บัญญัติว่า “การนับอายุของบุคคล ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่เกิด ในกรณีที่รู้ว่าเกิดในเดือน
ใด แต่ไม่รู้วันเกิด ให้นับวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด แต่ถ้าพินิจจะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นับ
อายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด

วันต้นปีแห่งปฏิทินหลวงของประเทศไทย เป็นดังนี้

กรณีที่เกิดก่อนวันที่ 18 ตุลาคม 2483 ให้ถือเอาวันที่ 1 เมษายน เป็นวันต้นปี

กรณีเกิดหลังวันที่ 18 ตุลาคม 2483 ให้ถือเอาวันที่ 1 มกราคม เป็นวันต้นปี

ตัวอย่าง 5

นางสำลีไม่ทราบวันเกิดของตนเอง แต่ทราบว่าเกิดปี 2480 เช่นนี้ให้ถือว่าเกิดวันที่
1 เมษายน 2480 หากนางสำลีเกิดปี 2490 ให้ถือว่า เกิดวันที่ 1 มกราคม 2490

2) สิ่งประกอบสภาพบุคคล หมายถึง สิ่งประกอบตัวบุคคลที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อบ่งชี้ตัวบุคคล และเผย
สภาพต่างๆ ให้ปรากฏแก่สังคม สิ่งประกอบบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อ ภูมิลำเนา สถานะและสัญชาติ

2.1 ชื่อ ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัว
และชื่อสกุลและอาจมีชื่อรองก็ได้” ซึ่งชื่อบุคคลจะได้รับความคุ้มครองตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
18 บัญญัติไว้ว่า “สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้นั้น ถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้งก็ดี หรือบุคคลผู้เป็น
เจ้าของนามนั้นเสื่อมเสียประโยชน์ เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกัน โดยมีได้รับอำนาจให้ใช้ก็ดี บุคคลผู้เป็น
เจ้าของนามนั้นจะเรียกให้บุคคลนั้นระงับความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นที่ยิ่งวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะฟ้องร้อง
ต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้”

2.2 ภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นที่อยู่อันเป็นแหล่งสำคัญของบุคคลตามกฎหมาย

-การทราบภูมิลำเนาของบุคคล ก่อให้เกิดประโยชน์ตามกฎหมายหลายประการ เช่น การฟ้องจำเลย
ในทางแพ่ง ให้ฟ้องไปยังศาลแพ่งท้องที่จำเลยมีภูมิลำเนา การส่งคำคู่ความ การส่งหมายเรียกให้ส่งตามภูมิลำเนาของ
บุคคลนั้น เป็นต้น

-การกำหนดภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 37 กำหนดให้ภูมิลำเนา มีหลักเกณฑ์ 2 ประการ ได้แก่ เป็นสถานที่อยู่ของบุคคล คือเป็นแหล่งที่พัก หลับนอน เป็นที่อยู่อาศัย เป็นต้น และเป็นสถานที่อยู่ของบุคคล คือ เป็นที่ซึ่งบุคคลพักอาศัย หลับนอน

-บทบัญญัติพิเศษกรณีกำหนดภูมิลำเนา บางกรณีบุคคลอาจมีที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญหลายแห่ง หรือบางบุคคลไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดเป็นกรณีพิเศษ ดังนี้

- บุคคลที่มีที่อยู่หลายแห่งให้ถือเอาแหล่งใดแห่งหนึ่งเป็นภูมิลำเนา
- บุคคลที่ไม่ปรากฏภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง เช่น คนงานก่อสร้าง ต้องรับจ้างไปตามจังหวัดต่างๆ ให้ถือเอาถิ่นที่อยู่ขณะนั้นเป็นภูมิลำเนา
- บุคคลที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือผู้ประกอบการอาชีพในการที่ต้องเดินทาง
- มีหลักแหล่งที่แน่นอน หากพบตัวที่ใด ให้ถือว่าท้องถิ่นนั้นเป็นภูมิลำเนาบุคคลสามารถเลือกเอาถิ่นใดถิ่นหนึ่งเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการ เพื่อทำการใดได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 52 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลใดได้เลือกเอาถิ่นใดโดยมีเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะให้เป็นภูมิลำเนาเฉพาะการเพื่อทำการใด ให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการสำหรับการนั้น”

-บุคคลที่กฎหมายกำหนดภูมิลำเนาให้ กฎหมายกำหนดภูมิลำเนาให้บุคคลบางประเภท ดังนี้

- สามีภรรยา ถิ่นที่อยู่สามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ยกเว้นสามีหรือภรรยาเจตนาให้มีภูมิลำเนาแยก
- ผู้เยาว์ ให้ผู้เยาว์มีภูมิลำเนาเดียวกับผู้ปกครอง หรือบิดา มารดา ที่อาศัยอยู่ด้วย
- คนไร้ความสามารถ ให้คนไร้ความสามารถมีภูมิลำเนาเป็นของตนเองไม่ถือตามภูมิลำเนาของผู้พิทักษ์
- ข้าราชการ ได้แก่ ถิ่นอันเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ หากมิใช่เป็นตำแหน่งหน้าที่ชั่วคราว หรือเพียงแต่งตั้งไปเฉพาะการครั้งคราวเดียว
- -ผู้ที่จำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว

-การย้ายภูมิลำเนา ย่อมเปลี่ยนไปด้วยการย้ายที่อยู่ พร้อมด้วยเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าเปลี่ยนภูมิลำเนา

2.3 สถานะ สถานะของบุคคล หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งซึ่งบุคคลนั้นดำรงอยู่ในประเทศและในครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลนั้น สถานะของบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ การเป็นบิดา มารดา บุตร เป็นสามี ภรรยา ซึ่งมีเหตุการณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ การเกิด การตายการสมรส การหย่า การรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

2.4 สัญชาติ สัญชาติแสดงว่าบุคคลนั้นเป็นคนของประเทศใด เมื่อเป็นบุคคลของประเทศใดย่อมได้รับสิทธิ ความคุ้มครองป้องกันจากประเทศนั้นเป็นพิเศษมากกว่าบุคคลของประเทศอื่นเช่น การมีสิทธิเลือกตั้ง การถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นต้น